

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

Г-Н D. RUIZ-JARABO COLOMER

представено на 16 октомври 2008 година¹**I — Въведение**

1. Не всички длъжници имат късмета да са роднини на дядо Горио. Щедростта и благородството не се срещат често в царството на пазарните отношения, тъй като търговците не притежават качествата, които позволяваха на Делфина и Анастасия, нещастните и горделиви дъщери, да живеят и да задлъжнеят прекомерно за сметка на своя самоотвержен родител, умрял в пълна нищета, благославяйки децата си².

2. Несъстоятелността на едно предприятие не е човешка комедия, но отчаяните постъпки на тези, които не могат да обслужват задълженията си, датират от най-дълбока древност. Правото се опитва да пребори хитрините на изпадналите в затруднение длъжници, макар и понякога прилагането на нормите му да се сблъсква с трудности, подобни на посочените от Bundesgerichtshof (Върховен федерален

съд) (Германия) при разглеждането на настоящия случай.

3. В този контекст в съответствие с член 234 ЕО Bundesgerichtshof сезира Съда с два преюдициални въпроса относно тълкуването на член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1346/2000³ и на член 2, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕО) № 44/2001⁴.

4. Запитващата юрисдикция иска да се установи дали отменителният иск, свързан с несъстоятелността, се урежда от Регламент № 1346/2000 или от Регламент № 44/2001, за да може да се определи юрисдикцията, компетентна да разгледа презграничен спор.

3 — Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 160, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 143).

4 — Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).

1 — Език на оригиналния текст: испански.

2 — Оноре дьо Балзак, „Дядо Горио“.

5. Отменителните искове при несъстоятелност се коренят в Павловия иск, гражданскоправен механизъм за защита на кредиторите срещу разпоредителните действия на техните длъжници с намерение да ги увредят. Следователно е необходимо да се проучи подробно развитието и сегашното състояние на двете правни области, като се направи тълкуване на посочените по-горе регламенти, за да се определи правилно компетентната юрисдикция.

9. Landgericht Marburg, който първо проверява дали може да допусне иска за разглеждане, го отхвърля като недопустим, по съображението че германските съдебни органи нямат право да се произнесат по него, тъй като ответникът е със седалище в друга държава (Белгия), а Регламент № 1436/2000 не е приложим към отменителните искове при несъстоятелност. Това решение е обжалвано на последна инстанция пред Bundesgerichtshof.

II — Фактите

6. На 14 март 2002 г. Frick Teppichboden Supermärkte GmbH (наричано по-нататък „длъжник“) плаща на Deko Marty Belgium NV (наричано по-нататък „ответник“) 50 000 EUR. Независимо че ответникът е белгийско дружество със седалище в Белгия, плащането е извършено по банкова сметка на негово име в KBC Bank в Дюселдорф (Германия).

7. На следващия ден длъжникът подава в Amtsgericht Marburg искане за откриване на производство по несъстоятелност, което е прието на 1 юни 2002 г. С определеното за откриване на процедурата за синдик е определен г-н Christopher Saegon (наричан по-нататък „ищец“, съответно „жалбоподател“).

8. В рамките на предаден от него отменителен иск ищецът моли Landgericht Marburg да задължи ответника да върне получените 50 000 EUR.

III — Правна уредба

A — Общностна правна уредба

1. Регламент № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност

10. Спорът се отнася до тълкуването на правилата относно международната компетентност на съдилищата в областта на общностното право на несъстоятелността. Въпреки това е уместно да бъде разгледан *общият* юридически контекст на колизиите на норми в тази област, като същевременно се изследват и правилата относно приложимия закон и признаването на съдебните решения.

11. Член 3, параграф 1 и 2 от Регламент № 1346/2000, озаглавен „Международна компетентност“, урежда правилата за компетентност на съдилищата при производствата по несъстоятелност с общностен обхват:

„Член 3

Международна компетентност

1. Съдилищата на държавата членка, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника, са компетентни да образуват производство по несъстоятелност. За дружествата и юридическите лица, седалището според устройствения акт се презюмира за център на основните интереси до доказване на противното.

2. Когато центърът на основните интереси на длъжника е разположен на територията на дадена държава членка, съдилищата на друга държава членка са компетентни да образуват производство по несъстоятелност само ако длъжникът притежава предпочитане на територията на тази държава членка. Действието на това производство се свежда до имуществото на длъжника, което се намира на територията на последната.

[...]“

12. Разпоредбите на Регламент № 1346/2000 относно приложимия закон са тясно свързани с член 3 от Регламента. Например озаглавеният „Приложим закон“ член 4, параграф 1 и параграф 2, буква м) гласи:

„Член 4

Приложим закон

1. Ако настоящият регламент не предвижда друго, приложимият закон към производството по несъстоятелност и последиците от него е законът на държавата членка, на чиято територия е образувано производството, наричана по-долу „Държава на образуване на производството“.

2. Законът на държавата на образуване на производството определя условията на образуването, провеждането и прекратяването на производството по несъстоятелност. Той определя по-специално:

[...]

м) нормите относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всички кредитори.“

13. Във връзка с разпоредителните действия, увреждащи кредиторите, член 13, озаглавен „Увреждащи действия“, пояснява разпоредбите, цитирани в предходната точка:

член 16, параграф 1 и член 25, параграфи 1 и 2.

„Член 16

„Член 13

Принцип

Увреждащи действия

Член 4, параграф 2, буква м) не се прилага, когато лицето, което чрез свое действие е увредило всички кредитори, докаже, че:

1. Всяко решение за образуване на производство по несъстоятелност, което е взето от компетентен съд на държава членка съгласно член 3, се признава във всички други държави членки от момента на влизането му в сила в държавата на образуване на производството.

[...]

— тези действия се уреждат от закона на държава членка, различна от държавата членка на образуване на производството, и

Член 25

— в съответния случай, този закон не допуска никакви средства за оспорване на тези действия.“

Признаване и изпълняемост на други съдебни решения

14. В глава II от Регламент № 1346/2000 е уреден въпросът за признаването и изпълнението на съдебните решения. В това отношение особено значение имат

1. Решенията за провеждането и приключването на производството по несъстоятелност, които са постановени от съд, чието решение за образуване на производството е признато съгласно член 16, както

и конкордатът, който е одобрен от този съд, също се признават без никаква допълнителна формалност. Тези решения се изпълняват съгласно членове от 31 до 51, с изключение на член 34, параграф 2 от Брюкселската конвенция относно [компетентността] и изпълнението на [...] съдебни решения по граждански и търговски дела, изменена с конвенциите за присъединяване към тази конвенция.

Първата алинея се прилага и за съдебни решения, които произтичат пряко от производството по несъстоятелност, и които са тясно свързани с него, дори ако са постановени от друг съд.

Първата алинея се прилага и по отношение на съдебни решения за обезпечителните мерки, които са предприети след подаване на молбата за образуване на производство по несъстоятелност.

2. Признаването и изпълнението на решения, които са различни от предвидените в параграф 1, се уреждат от конвенцията, посочена в параграф 1, при условие че тази конвенция се прилага.“

2. Регламент № 44/2001

15. Общите правила относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения се съдържат в Регламент № 44/2001, чиито разпоредби предават на общностно равнище отменената Брюкселска конвенция от 1968 г. Член 1, в който се определя приложното поле на Регламента, гласи:

„Член 1

1. Настоящият регламент се прилага по граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Той не обхваща, по специално, данъчни, митнически или административни дела.

2. Настоящият регламент не се прилага по отношение на:

[...]

- б) производства, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и аналогични производства;

[...]“

Б — *Национална правна уредба*

16. Съгласно германското право за несъстоятелността мерките за защита на масата на несъстоятелността са уредени в член 129 и сл. от *Insolvenzordnung* (Правилник за несъстоятелността) от 5 октомври 1994 г.

17. Въпреки това в германското законодателство не се съдържат специални правила относно международната компетентност на съдилищата по отменителни иски при несъстоятелност. Подобно на Регламент № 1346/2000, член 3 и член 102 от *Insolvenzordnung* не съдържат нито едно правило за международната компетентност на съдилищата, което изрично да се отнася до Павловите иски.

18. Независимо от мълчанието на законодателя, в решение от 11 януари 1990 г. *Bundesgerichtshof* потвърждава, че тези

искове са следствие от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с неговото развитие⁵. Това решение е постановено по спор относно компетентността на съдилищата във Федерална република Германия в рамките на производство по несъстоятелност, което има връзка с други държави членки. *Bundesgerichtshof* дава квалификация на отменителните иски след анализ на член 1 от Брюкселската конвенция (посочена по-горе, понастоящем заменена с действащия Регламент № 44/2001), чийто текст изключва от приложното ѝ поле несъстоятелността. *Bundesgerichtshof* приема, че конвенцията е неприложима, тъй като отменителният иск е включен в понятието „несъстоятелност“ и следователно не се обхваща от правилата на конвенцията относно компетентността.

IV — Преюдициалните въпроси

19. С решение от 21 юни 2007 г. в рамките на производството по жалбата на синдика г-н Christopher Seagon срещу *Deko Marty Belgium NV*, *Bundesgerichtshof* сезира Съда със следните преюдициални въпроси:

- „1) Предоставя ли Регламент [№ 1346/2000] на съдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производство по несъстоятелност с предмет имуществото

⁵ — Решение на *Bundesgerichtshof* от 11 януари 1990 г. (IX ZR 27/89).

на длъжника, международна компетентност да разглеждат отменителен иск, основан на несъстоятелност, срещу длъжник, който съгласно устройствения си акт има седалище в друга държава членка?

- 2) При отрицателен отговор на първия въпрос:

Попада ли отменителният иск, основан на несъстоятелност, в обхвата на член 1, параграф 2, буква б) от Регламент [№ 44/2001]?"

20. В предвидения в член 23 от Статута на Съда срок становища депозират жалбоподателят и ответникът в главното производство, правителствата на Република Гърция и Чешката република, както и Комисията на Европейските общности.

21. В съдебното заседание, проведено на 11 септември 2008 г., се явява представителят на г-н Seagon, както и представителите на гръцкото правителство и на Комисията, за да изложат устно твърденията си.

V — Първият преюдициален въпрос

22. Запитващата юрисдикция сезира Съда с въпрос, който налага предварителен концептуален анализ. По същество става дума да се определи дали даден гражданскоправен иск, и по-специално отменителният иск при несъстоятелност, представлява част от производството по несъстоятелност поради връзката си с него. Необходимо е на първо място да се отдели особено внимание на отменителния иск при несъстоятелността, като се изследва неговото възникване, както и последващото му развитие.

A — Отменителният иск при несъстоятелност и общностните съдебно-процесни норми

1. Възникване и развитие на отменителния иск в правото на несъстоятелността

23. Защитата на кредиторите от увреждащи ги действия на длъжниците се подобрява значително с течение на времето. Първите правни разсъждения по този въпрос се откриват в римското право, въпреки че в началото те не се отличават

като образец на умереност и справедливост⁶.

24. Actio per manus iniectio, примитивна форма на отменителния иск, е била изпълнителен способ, който е давал на кредитора правото да продаде в робство длъжника и дори семейството му, или да го убие, когато съществуването на задължението е установено със съдебно решение или признание⁷. В таблица III от Дванадесетте таблици се потвърждава по много изразителен начин суровостта на римските процесуални норми, като главата, посветена на задълженията, завършва с известната максима „adversus hostem aeterna auctoritas esto“ („срещу врага правото на собственост е вечно“)⁸.

25. Около 150—125 г. пр. н. е. претор на име Павел, за когото не е известно много⁹,

допринеся за преодоляването на формализма на примитивните граждански иски, като прогласява идеята за право с личен и потестативен характер, позволяващо на кредитора да отмени действия, извършени умишлено от длъжника с намерение да го увреди¹⁰. Векове по-късно Дигестата включва най-развития вариант на actio pauliana, като я слива в класическия ѝ вариант с interdictum fraudatorium¹¹. От този момент actio pauliana се развива на основата на alienatio (отчуждаването), eventus fraudis (настъпилото увреждане), fraus (умисъла) и participatio fraudis (знанието за увреждане).

26. Две хиляди години са достатъчно време за напредъка на правото и тези, които го практикуват. Въпреки това благодарение на гения на римските юристи основните характеристики на Павловия иск остават непроменени и до днес. Въпреки разликите в правния ред на държавите членки уредените от тях способности за защита срещу увреждащи кредиторите актове на разпореждане с имущество имат общ генетичен код.

6 — В началото на един от трудовете си испанският романист Álvaro D'Ors определя отмяната на увреждащите действия като един от най-сложните и противоречиви въпроси в цялото римско право (El interdicto fraudatorio en el derecho romano clásico, Roma-Madrid, 1974, p. 1).

7 — Процедурата manus iniectio се провеждала така: при отсъствие на плащане от страна на длъжника в срок от тридесет дни от установителното решение кредиторът отвеждал длъжника пред съда, ако е необходимо и принудително, и произнасял следното изречение: „Понеже ти си осъден да ми платиш десет хиляди сестерции, но не плати, аз те вземам за сумата от десет хиляди сестерции.“ (Гай 4, 21).

8 — Според някои автори този израз доказва съществуването на правило за непогасяване по давност на личните задължения. За други наметът за „враг“ препраща към тези, които не са римски граждани и срещу които кредиторът е можел да се обърне във всеки момент. Каквото и да е правилното тълкуване — че това правило е прекомерно или че е дискриминационно — по-нататък в римското право се възприема по-деликатен подход.

9 — Загадъчната личност на претор Павел поражда големи спорове между романистите: според някои става дума за юриста Павел, преториански префект през 222 г. пр. н. е. Според други името на иска идва от процес, който се е развил през византийския период. Това посочват *Planiol, M., Traité élémentaire de droit civil*, 8. ed., Paris, LGDJ, 1920—1921, № 1413, и по-подробно Collinet, P., „L'origine byzantine du nom de la Paulienne“, *Nouvelle revue historique de droit français et étranger*, 43, 1919.

10 — *Ankum, J. A., De geschiedenis der „actio pauliana“*. Zwolle Tjeenk Willink, 1962; *Coing, H., „Simulatio und Fraus in der Lehre des Bartolus und Baldus“*, in: *Festschrift P. Koschaker*, vol. III, 1939, p. 402 sq.; *D'Ors, X., op. cit.*, p. 203; *Gutiérrez, F., Diccionario de Derecho Romano*. Editorial Reus, Madrid, 1982, p. 25; *Torrent, A., Manual de Derecho Privado Romano*. Librería General, Zaragoza, 1995, p. 381.

11 — Дигеста, книга XXII, том I, 38.4: „На връщане подлежат и плодовете от actio fabiana, като в случай на Павлов иск, който позволява да се иска връщане на отчужденото във вреда на кредиторите, преторът се намесва, за да бъде всичко така, все едно нищо не е било отчуждено, което е справедливо, тъй като изразът „ще върнеш“, който преторът употребява в своя едикт, има достатъчно широк смисъл, за да покрие и връщането на плодовете“ (Paul 6 ad Plaut).

Павловият иск например понастоящем се счита за изключение от действието на договорите по отношение на лицата, т.е. от правилото, че лице, което не е страна по договора, не може нито да ползва, нито да търпи правните му последици¹². В повечето от националните правни системи се приема, че по същество Павловият иск не води до *обезщетяване*, а до *запазване* на правата на кредиторите спрямо имуществото на длъжника. От процесуална гледна точка Павловият иск е насочен срещу третото лице, приобретател на спорното имущество, независимо че често се привлича и длъжникът, за да му бъде противопоставимо съдебното решение.

27. С времето Павловият иск в областта на несъстоятелността претърпява значителни промени¹³. Първото отклонение е в наименованието, като правните режими на несъстоятелността назовават този правен институт „отменителен иск“¹⁴. Съществената разлика между Павловия иск по гражданското право и отменителния иск при несъстоятелност се състои в пораждащите от тях правни последици, тъй като общият режим ограничава тези последици до индивидуалните кредитори ищци, докато нормите на несъстоятелността ги разпростират спрямо цялата маса на несъстоятелността, като по този начин от тези правни последици се ползват всички кредитори. Тази последна особеност се превръща в основен принцип на правото

на несъстоятелността съгласно латинската максима *par condicio creditorum*¹⁵.

28. В някои национални законодателства, например френското, разграничението между този институт в гражданското право и в правото на несъстоятелността се простира и спрямо режима на недействителността; синдикът може в действителност да иска обявяване на определени действия за нищожни, докато общият режим на Павловия иск се ограничава до унищожаемостта¹⁶. Тази особеност съществува и в правото на Обединеното кралство, според което разпоредителните действия се обявяват за нищожни, макар да се проверява дали не са налице съображения, които да ги оправдават¹⁷. Уместно е също така да се подчертае, че правото на несъстоятелността се отдалечава и от субективния елемент на Павловия иск, който налага ищецът да докаже намерението на длъжника да го увреди. Правилата на отменителния иск при несъстоятелност за разлика от съответстващите им норми по гражданското право по правило предвиждат презумпция за намерение за увреждане и по този начин обръщат доказателствената тежест¹⁸.

12 — Този принцип е изразен в латинската максима така: *res inter alios acta aliis neque nocere, neque prodesset potest*.

13 — *Forner Delaygua, J. J. (ed.)*, *La protección del crédito en Europa: la acción pauliana*. Bosch, Barcelona, 2000, прави сравнителен анализ на Павловия иск в гражданското право и в правото на несъстоятелността.

14 — Определян също и като „иск за обявяване на недействителност“, което включва и други специфични искове, насочени към попълване на масата на несъстоятелността.

15 — За този принцип има различни наименования, както и разминаващи се схващания, както посочва *Beltrán, E.*, „Artículo 49“, in: *Rojo, A. et Beltrán, E.*, *Comentario a la Ley Concursal*. Thomson-Civitas, Pamplona, 2004, p. 990; равно третиране на кредиторите, общност на загубите, конкуренция на кредиторите или пропорционалност. В германското право вж. *Balz, M., et Landfermann, H.-G.*, *Die neuen Insolvenzgesetze*. 2. ed., Düsseldorf, 1999.

16 — Във френското право вж. *Terré, F., Simler, P. et Lequette, Y.* *Droit Civil. Les obligations*. Dalloz, 7. ed., Paris, 1999, 969—970.

17 — *Goode, R.*, *Principles of Corporate Insolvency Law*. Sweet & Maxwell, London, 2005, 411—413.

18 — Например в италианското право Краалски указ 267/1942 изменя член 708 и сл. от Търговския кодекс от 1885 г., за да премахне изискванията за субективен елемент в областта на несъстоятелността. Испанското право също се отказва от доказването на умисъл с член 71 от Закон 22/2003 от 9 юли 2003 г. за несъстоятелността.

29. Допълнително доказателство за независимостта на отменителния иск спрямо общия Павлов иск се състои в субсидиарния характер на последния, тъй като синдикът може да упражни гражданския иск само ако не са налице условията, предвидени в правото на несъстоятелността за предявяване на отменителен иск (най-често преклузивните срокове, предвидени от законодателството по несъстоятелността)¹⁹.

2. Отменителният иск при несъстоятелност и общностните правни норми относно международната компетентност на съдилищата

30. Вторичното общностно право и практиката на Съда са се занимавали с Павловия иск в гражданското право и съответстващия му институт в правото на несъстоятелността. Както беше установено, в рамките на Съюза се запазва разграничението между иска по общото облигационно право и специалния иск в областта на несъстоятелността. Това разграничение е особено важно за стълковителните норми, тъй като квалифицирането му в единия или другия смисъл води до различни резултати.

19 — Що се отнася до френската система, следва да подчертаем решението на Cour de cassation (chambre commerciale) [Касационен съд (търговско отделение)] от 8 октомври 1996 г. Испанското право предлага подобно разрешение: според доктрината Павловият иск е субсидиарен спрямо отменителния иск при несъстоятелност. Това е посочено от *León, F.*, „Artículo 71. Acciones de reintegración“, in: *Rojo, A., et Beltrán, E.*, op. cit., 1319—1320.

31. По дело Reichert и Kockler²⁰ Съдът решава проблем при тълкуването, като изследва дали Павловият иск е подсъден на компетентния по облигационни или на компетентния по вещни искове съд съгласно отменената Брюкселска конвенция (понастоящем Регламент № 44/2001). Спорът възниква между г-н и г-жа Reichert, от една страна, и Dresdner Bank, от друга, във връзка с увреждащо банката дарение на недвижим имот във Франция в полза на сина им. Dresdner Bank предявява Павлов иск срещу г-ни г-жа Reichert пред френските съдилища предвид местонахождението на имота съгласно правилото *locus rei sitae*. Поради направено възражение за неподсъдност Tribunal de grande instance de Grasse сезира Съда с преюдициален въпрос относно приложимостта на Брюкселската конвенция спрямо Павловия иск по гражданското право.

32. Съдът разглежда въпроса за квалификацията на иска и приема, че става дума за облигационен, а не за вещен иск, вследствие на което компетентността не се определя от *locus rei sitae*. В решението се изследва естеството на Павловия иск по френското право и се приема, че той „се основава на правото на вземане, което е облигационно право на кредитора срещу длъжника му и има за цел да защити заложеното право, което първият може да претендира по отношение на имуществото на втория. Последица от евентуалното уважаване на този иск е непротивопоставимостта само по отношение на кредитора на разпоредителното действие, извършено от длъжника при злоупотреба с права“²¹. Въпреки че не

20 — Решение от 10 януари 1990 г. (C-115/88, Recueil, стр. I-27).

21 — Пак там, точка 12.

е посочено изрично, от решението следва, че компетентни са съдилищата в държавата по местожителството на ответника²².

33. След този анализ на иска в гражданскоправния му аспект нещата изглеждат коренно различни по отношение на отменителния иск при несъстоятелност. Нещо повече, въз основа на правилата на Брюкселската конвенция от 1968 г. Съдът дава определение на този вид искове в Решение по дело *Gourdain*²³, като обявява за неприложима Брюкселската конвенция, когато искът е свързан с производство по осребряване на имуществото или оздравяване.

34. Както вече е известно, член 1, втора алинея, точка 2 от Брюкселската конвенция, както и член 1, параграф 2, буква б) от Регламент № 44/2001, които се прилага понастоящем, изключват от приложното им поле някои материи, например „производства, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и аналогични производства“. Според Решение по дело *Gourdain* исковете, свързани с несъстоятелността, са част от „аналогичните производства“, при условие че „произтичат пряко от несъстоятелността и са тясно свързани с така определено производство по осребряване на имущество или оздравяване“²⁴.

22 — Становище, което Съдът възприема отново в Решение от 26 март 1992 г. по дело *Reichert* и *Kockler* (C-261/90, Recueil, стр. I-2149). *Borrás, A.*, *Revista Jurídica de Catalunya*, 1990, 1133 sq., et 1992, p. 2149, коментира двете решения, както и *Forner Delagüa, J. J.*, „La acción pauliana ante el TJCE“, *Revista de Instituciones Europeas*, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 1991, 635—637.

23 — Решение от 22 февруари 1979 г. (133/78, Recueil, стр. 733).

24 — Пак там, точка 4.

35. Следователно докато поставя гражданскоправния Павлов иск в приложното поле на Брюкселската конвенция, Съдът оставя отменителните искове при несъстоятелност извън обхвата ѝ, по съображение че текстът на член 1, втора алинея, точка 2 ги изключва от стълковителните норми на Конвенцията.

36. Трябва да подчертая факта, че Решение по дело *Gourdain* обосновава това изключение с *пряката връзка* между иска и производството по несъстоятелност²⁵. Въпреки това решението на Съда не предлага самостоятелно общностно понятие за отменителните искове. Напротив, в този случай Съдът предпочита да изведе няколко общи критерия на общностно равнище, които евентуално да се прилагат спрямо исковете, уредени в националните законодателства²⁶. Чрез този подход Съдът установява наличието на връзка между несъстоятелността и иска по френското право (приложимо в главното производство) въз основа на множество аргументи: на първо място, че съгласно приложимото в главното производство френско право искът се упражнява само пред съда, постановил несъстоятелността, на второ място, че само синдикът или съдът (който

25 — *Bermejo Gutiérrez, N.*, et *Rodríguez Pineau, E.*, „Normas de protección de acreedores: entre el derecho de sociedades y el derecho concursal“. *InDret*, № 4, 2006, 22—23, и *Enriques, L.*, et *Gelter, M.*, „Regulatory Competition in European Company Law and Creditor Protection“. *European Business Organization Law Review*, № 7, 2006, p. 440.

26 — Това довежда до „национално“ прилагане на съдебната практика от дело *Gourdain*, адаптирано към всеки отменителен иск при несъстоятелност, както личи от множество решения, между които Решение на Tribunale di Bari (Италия) от 27 януари 2004 г., RDIPP 2004, стр. 1386—1390, Решение на Arrondissementsrechtbank Leeuwarden от 31 май 1979 г., Решение на High Court, Chancery Division (Манчестър) от 5 май 2005 г., LLP 2005-9, стр. 552 и сл., и на Cour de cassation (chambre commerciale) от 24 май 2005 г., RCDIP, том 94, 2005 г., стр. 489 и сл. По този повод вж. *Bermejo Gutiérrez, N.*, et *Rodríguez Pineau, E.*, op. cit., 22—23.

има право да действа служебно) могат да внесат такъв иск, на трето място, че този иск се упражнява от името и в интерес на масата на несъстоятелността, и на четвърто място, че правните норми относно несъстоятелността предвиждат различен преклузивен срок²⁷.

37. Отменителните иски при несъстоятелност не са обект на такъв интерес от страна на вторичното право. В Регламент № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност в действителност има неяснота по този въпрос, което ще бъде разгледано по-нататък.

38. Въпреки това е важно да споменем Брюкселската конвенция от 1995 г. относно производствата по несъстоятелност, която е разработена под егидата на Европейската общност и която в крайна сметка се оказва неуспешна поради неприсъединяването на всички държави членки²⁸. Независимо че съдържанието на този акт е подобно на съдържанието на Регламент № 1346/2000, неговите разпоредби са придружени от обяснителен доклад, подготвен и обсъден на преговори между държавите членки²⁹. Този документ е съставен от преподавателя от Universidad Autónoma de Madrid Miguel Virgós Soriano и люксембургския съдия Etienne Schmit, които участват и в съставянето на конвенцията³⁰. В точка 77 от доклада авторите

ясно посочват, че макар да не закрепва процесуалния принцип *vis attractiva concursus*, текстът на Конвенцията донякъде го възприема. Като цитират буквално Решение по дело Gourdain, те изтъкват, че е налице свързаност, когато „исковете пряко [произтичат] [...] от несъстоятелността и [са] тясно свързани с производството по несъстоятелност“. Напълно логично те добавят, че „за да се избегнат неоправдани празноти между двете конвенции, към тези иские занапред ще се прилага конвенцията относно производствата по несъстоятелност и *нейните норми относно компетентността*“³¹.

3. Обобщение

39. Режимът на производствата по несъстоятелност се отклонява значително от общите разпоредби на гражданското право, като традиционният Павлов иск се превръща в напълно отделен механизъм в правото на несъстоятелността на държавите членки. Съдът се е произнасял по общностни спорове за компетентност във връзка с двата вида иские, като приема, че компетентният съд се определя съгласно Брюкселската конвенция (понастоящем Регламент № 44/2001) за гражданските иские, но не и за отменителните иские при несъстоятелност. Тъй като правилата относно международната компетентност на съдилищата не се прилагат нито по

27 — Решение по дело Gourdain, точка 5.

28 — Конвенцията, открита за подписване в Брюксел на 22 ноември 1995 г., е подписана до този момент от представителите на Белгия, Дания, Германия, Гърция, Испания, Франция, Италия, Люксембург, Австрия, Португалия, Финландия и Швеция.

29 — Документ на Съвета № 6500/1/96 REV1 DRS (CFC).

30 — Имената на авторите на този документ обясняват защо при позоваване той обичайно се посочва под наименованието „доклад „Virgós-Schmit““.

31 — Курсивът е мой.

отношение на несъстоятелността, нито спрямо „аналогичните производства“, Съдът приема, че отменителните искиове, макар да не са предмет на самостоятелна общностна уредба, са част от тези аналогични производства, доколкото са тясно свързани с тяхното протичане. Тази връзка се определя, като се отчита естеството на всеки иск, както е уреден в националния правен ред.

40. Тази определена от нормите и съдебната практика рамка съставлява действащото право преди Регламент № 1346/2000 относно производствата по несъстоятелност. Считаю, че е необходимо по-нататък да се изследва дали приемането на този регламент потвърждава изложените по-горе твърдения или не.

Б — *Отменителните искиове при несъстоятелност и Регламент № 1346/2000*

41. Постановеният от Bundesgerichtshof въпрос може да се сведе до следното обикновено питане: член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000, който урежда компетентността на съдилищата в областта на несъстоятелността, включва ли отменителните искиове при несъстоятелност, въпреки че това не е посочено изрично?

42. За разлика от твърденията на жалбоподателя и ответника, аз не считаю, че в случая има празноти в общия правен ред. Когато правото не дава

отговор на дилемата, на помощ идва аналогията. При отсъствие на приложима норма практикуващият юрист може по аналогия да се позове на друга норма със същото основание и предмет³², макар даденият случай да не е такъв, тъй като има както приложими норми (член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000), така и други разпоредби от същия акт, които помагат за решаването на спора.

43. Тъкмо обратното, тук е налице проблем при тълкуването, който изисква анализ на член 3, параграф 1. На това равнище са и съмненията на запитвания върховен съд. Не става въпрос за празнота, а за решаване на херменевтична задача.

1. Регламент № 1346/2000 и съгласителните му норми

44. На пръв поглед Регламент № 1346/2000 не съдържа разпоредби относно компетентността на съдилищата за разглеждане

32 — Относно понятието за празнота и прилагането по аналогия в теорията за юридическото обосноваване, вж.: *Perelman, Ch., Le problème des lacunes en droit.* Bruylant, Bruxelles, 1968, и *Diez-Picazo, L., Experiencias jurídicas y teoría del derecho.* Ariel, Barcelona, 1973, 280—283.

на отменителния иск при несъстоятелност, но в член 3, параграф 1 се предвижда общ критерий за компетентност, основан на правилото за компетентността на съдилищата на държавата, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника³³.

45. Този критерий би могъл да доведе до просто разрешение, което се подкрепя и от друг довод, изтъкнат от ответника. Отнасящият се до правомощията на синдика член 18, параграф 2 от Регламент № 1346/2000 дава право на синдика „да завежда всякакви отменителни искове, които защитават интересите на кредиторите“. От това може да се направи извод, че като позволява на синдика да завежда този иск, без да предвиди правило относно компетентността в този случай, общностното право изключва отменителните искове от приложното поле на Регламентта. Този аргумент предполага международната компетентност на съдилищата да се извежда от Регламент № 44/2001 или от отделната национална система.

33 — Тази норма не означава, че Регламент № 1346/2000 възприема принципа *vis attractiva concursus*. Както се посочва в точка 77 от доклада „Virgós/Schmit“, „някои договарящи държави имат в националното си законодателство правило, наречено „*vis attractiva concursus*“, съгласно което юрисдикцията, открила производството по несъстоятелност, концентрира в своята компетентност не само производството по несъстоятелност в строгия смисъл на думата, но и всички други искове, произтичащи от несъстоятелността. Независимо че в международен план този принцип се възприема нееднозначно, в член 15 от проекта за международна конвенция от 1982 г. се съдържа правило, което [...] се вдъхновява от теорията за *vis attractiva* и което предоставя на съдилищата на държавата, в която е открито производството по несъстоятелност, компетентността да разглеждат цяла поредица от искове, възникнали вследствие на несъстоятелността. В тази конвенция не са възприети нито това разбиране, нито този принцип.“

46. Въпреки че този довод на ответника е логичен, аз намирам за по-убедителна репликата на жалбоподателя, тъй като член 18, параграф 2 от Регламент № 1346/2000 изрично посочва отменителния иск, за разлика от член 3, параграф 1, но това тълкуване а *contrario* следва да се прилага внимателно³⁴. В този смисъл е и текстът на съображение 6 от Регламент № 1346/2000, което отразява съмненията на институциите по отношение на компетентността на съдилищата и отменителните искове при несъстоятелност. След като се припомня, че разпоредбите на Регламентта са съобразени с принципа на пропорционалността, в съображението се добавя, че съдържанието на Регламентта „следва да се сведе до разпоредби, които регламентират компетентността за образуване на производства по несъстоятелност и вземането на решения, които пряко произтичат от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него“. Нещо повече, в това съображение отново се посочва, че Регламентът има по-широк обхват, доколкото урежда и „признаването на тези решения и приложимото право, които също съблюдават този принцип“.

47. В текста ясно и категорично е изразена волята на Съвета да даде разрешение за този тип затруднения, които са предмет и на настоящия спор, което ме кара да приема, че член 18, параграф 2 е без особено значение за тълкуването на член 3, параграф 1.

34 — Предложеното от ответника тълкуване на член 18, параграф 2 е остро критикувано от *Pannen, K.*, *European Insolvency Regulation*. De Gruyter, Berlin, 2007 г., р. 125. Според него авторите на Регламентта са били напълно наясно с неудобствата, породени от исковете, свързани с производството по несъстоятелност.

48. Систематичният анализ на Регламент № 1346/2000 води по-скоро до заключение, различно от предложеното от ответника³⁵, тъй като както член 4, параграф 2, буква м), така и член 25, параграф 1, втора алинея предвиждат правило относно приложимото право и принципа на признаване на съдебните решения, когато имат за предмет отменителни искове при несъстоятелност. Обстоятелството, че този аспект е засегнат в член 25, параграф 1, втора алинея, е от особена важност, тъй като препращайки към правилата на Регламент № 44/2001 за признаване и изпълнение, тези разпоредби предвиждат това препращане да „се прилага и за съдебни решения, които произтичат пряко от производството по несъстоятелност, и които са тясно свързани с него, дори ако са постановени от друг съд“. Става дума за явна препратка към Решение по дело *Gourdain*, което подкрепя становището на жалбоподателя³⁶.

49. Регламент № 1346/2000 не разделя правилата за компетентността от правилата за признаването на решенията. В действителност те са взаимосвързани: решенията, подлежащи на признаване по смисъла на член 25, също се отнасят до материя, която попада в компетентността на съда по несъстоятелността³⁷.

35 — Гръцкото и чешкото правителство, както и Комисията подкрепят жалбоподателя.

36 — Това становище се споделя от *Duursma-Kepplinger, H.-C., Duursma, D., et Chalupsky, E.*, *Europäische Insolvenzverordnungsordnung*, Springer, Wien—New York, 2002, p. 441.

37 — В този смисъл е подходящо да подчертаем гледната точка на *Virgós, M., et Garcimartín, F.*, *Comentario al Reglamento Europeo de Insolvencia*, Thomson-Civitas, Pamplona, 2003, p. 66: „Достатъчно е да посочим, че регламентът за несъстоятелността не прави разграничение между правилата за компетентността и правилата за признаване и/или изпълнение, що се отнася до тяхното материално приложно поле: те са замислени като паралелни правила. В този смисъл изброяването на решения в член 25 служи за уточняване на въпросите или споровете, които попадат в компетентността на съда по несъстоятелността.“

50. Предвид гореизложеното е видна волята на Съвета да уреди процесуалния режим на отменителните искове при несъстоятелност с общностен обхват. Анализът на Регламент № 1346/2000 показва не пълно, а частично мълчание. Това фактическо положение е в полза на разрешението, което предлагам на Съда, но първо следва да се спрем на ролята на Регламент № 44/2001.

2. Съвместното тълкуване на Регламент № 1346/2000 и Регламент № 44/2001

51. За да потвърдим, че член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 съсредоточава компетентността в полза на съда по несъстоятелността, следва да проверим дали Регламент № 44/2001 изключва отменителните искове при несъстоятелност в съответствие с Решение по дело *Gourdain*.

52. Ответникът счита, че влизането в сила на Регламент № 1346/2000 е довело до съществена промяна в правната уредба, поради което са изменени условията, при които е произнесено Решение по дело *Gourdain*, посочено по-горе, доколкото член 1, втора алинея, точка 2 от Брюкселската конвенция от 1968 г. е бил тълкуван широко, тъй като по това време е нямало множество общностни актове в тази област и съответно е нямало опасност от припокриване. При това положение Решение по дело *Gourdain* е било последната брънка от верижката, върху която се

е крепял един-единствен правен акт. Според ответника след приемането на Регламент № 1346/2000 нуждата от избягване на празноти на равнището на нормите относно компетентността водело до друго разбиране на тази разпоредба, понастоящем член 1, параграф 2, буква б) от Регламент № 44/2001. След като вече съществувала разпоредба, която урежда компетентността на съдилищата в областта на несъстоятелността, този член следвало да бъде предмет на ограничително тълкуване. Тази теория би наложила международната компетентност да се определя по правилата на отделния национален режим, в настоящия случай на германския.

53. Въпреки това доводите на ответника остават абсолютно неубедителни, тъй като биха могли да бъдат приети само при условие че член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 наистина не съдържа правило за компетентност по отношение на отменителните иски при несъстоятелност. Както посочва чешкото правителство в писменото си становище, няма никакво основание да се приеме, че общностният режим на несъстоятелността не урежда този въпрос; нещо повече, съвместното съществуване на двата регламента потвърждава принципа за отсъствие на празноти, но не в смисъла, който следва от доводите на ответника³⁸.

54. Съгласуваността на общностния правен ред има две последици: на първо

място, когато общо правило няма или в него изрично или мълчаливо се препраща към друга норма, критерият за компетентност следва да се търси в специалните норми. На второ място, предвид пълнотата на европейските норми, всяка препратка към националното законодателство е излишна не само заради логиката на взаимовръзката между съдържанието на разпоредбите, но и по съображения за ефикасност на правилата за компетентността и за признаването, предвидени от европейските стълкновителни норми³⁹.

55. Следователно Решение по дело Gourdain е все така актуално и предоставя ценни насоки за разрешаване на настоящия спор⁴⁰. Приемането на Регламент № 1346/2000 не намалява ползата от това решение, а напротив — увеличава я. Тъй като в общностното право не е уреден единен отменителен иск, естествено на иска и последващата му връзка с несъстоятелността са от специфично значение⁴¹. Анализът на германския отменителен иск например предоставя достатъчно основания да се приложи Решение по дело Gourdain и да се определи дали правилото относно компетентността се определя от единия или другия регламент⁴².

38 — Във връзка с принципа за отсъствие на празноти вж. *Sánchez Lorenzo, S., et Fernández Rozas, J. C., Derecho Internacional Privado*. 3. ed., Thomson-Civitas, Pamplona, 2004, 64—67, и *Virgós, M., et Garcimartín, F.*, op. cit., 62—63.

39 — *Virgós, M. et Garcimartín, F.*, op. cit., p. 63, посочват като пример абсурдните последици от подобна гледна точка.

40 — Впрочем Решение по дело Gourdain не се отнася само до отменителните иски при несъстоятелност. Критерият, прогласен от Съда в Решение по дело Gourdain, е изпълнен при спорове между синдика и длъжника относно принадлежността на дадена вещ към масата на несъстоятелността, при спорове относно правото на синдика да прецени дали да изпълни действащите договори, както и при търсенето на отговорност от синдика.

41 — В този смисъл *Pamen, K. (ed.)*, op. cit., 122—123.

42 — *Ibid.*, p. 124.

56. Член 129 и сл. от Insolvenzordnung от 1994 г. дават на отменителния иск при несъстоятелност по германското право определени характеристики: той е уреден изключително от правото на несъстоятелността и упражняването му е възможно единствено в случай на несъстоятелност⁴³; единствено синдикът може да предяви такъв иск, и то винаги с оглед на защитата на интересите на всички кредитори и на масата на несъстоятелността⁴⁴. Доколкото има за цел да защити имуществото на длъжника, искът е насочен срещу разпоредителни действия, *предхождащи* началото на производството по несъстоятелност, като за тази цел е предвиден преклузивен срок⁴⁵.

57. Обстоятелството, че става дума за състезателно производство, което не е колективно както в областта на несъстоятелността, не е достатъчно, за да се направи извод, че няма връзка между иска и несъстоятелността⁴⁶. От всичко се вижда, че става дума за иск, който е тясно свързан с обявяването на несъстоятелността от съда и който може да бъде предявен само от синдика, с което се доказва неразривната му връзка с несъстоятелността.

43 — Член 129 и сл. от Insolvenzordnung.

44 — Член 129, параграф 1 от Insolvenzordnung.

45 — Членове 130, 132 и 133 от Insolvenzordnung.

46 — Този довод може да доведе до същински абсурди, тъй като производството по несъстоятелност трябва без изключение да спазва принципа на състезателното начало като гаранция, произтичаща от основното право на ефективна съдебна защита. Би могло да се изтъкне фактът, че производството по несъстоятелност се различава от обичайното гражданско производство, но това възражение ми се струва излишно формално. Производството по несъстоятелност трябва да е съобразено с всички процесуални гаранции, като не се допуска изключение от предвидения в Регламент № 1346/2000 универсален характер на несъстоятелността.

58. Съвместното тълкуване на Регламент № 44/2001 и Регламент № 1346/2000 в светлината на Решение по дело Gourdain ме кара да смятам, че отменителният иск за целите на несъстоятелността не попада в общностния правен режим на компетентността на съдилищата. Следователно разрешението е в разпоредбите на Регламент № 1346/2000, а именно в член 3, параграф 1. Това становище се подкрепя и от множество съображения, свързани със законодателната политика, на която се основава европейското право на несъстоятелността. Следващият раздел ще бъде посветен на този въпрос, който ще ми даде възможност за значителни разяснения по изложените по-горе съображения.

3. Целите на отменителния иск при несъстоятелност и законодателната политика във връзка с Регламент № 1346/2000

59. Общностните законодателни мерки в областта на несъстоятелността се основават на необходимостта от ефикасност и правна сигурност. За да се избегнат неясноти в правната уредба, които биха обезкуражили икономическите дейности в Съюза, Регламент № 1346/2000 въвежда ясни правила, които носят стабилност и съгласуваност в толкова важни аспекти като компетентността на съдилищата, приложимия закон, признаването и изпълнението на съдебни решения. Във вторичното право има и други достижения в тази област, които имат същата цел и които, взети заедно, образуват *системата на*

европейското право на несъстоятелността⁴⁷. Като цяло това е корпус от нормативни актове, в които без изключение е взета предвид необходимостта от съгласуваност при постановяването на съдебни решения⁴⁸.

60. В съображение 4 от Регламент № 1346/2000 тази цел е изразена по отношение на споровете, като се установява, че „[C] оглед правилното функциониране на вътрешния пазар е необходимо да се избегне практиката страните да бъдат подтиквани да прехвърлят авоари или съдебни производства от една в друга държава членка, за да придобият по-благоприятно правно положение (т.нар. „forum shopping“). С оглед на тази идея регламентът възприема *универсален* международен модел за несъстоятелността, който се основава на единно разбиране за всички колективни процедури, независимо от територията, на която са образувани⁴⁹. Предимствата на този

модел лесно могат да се изтъкнат, тъй като той създава предвидим режим, който не насърчава практиката за „forum shopping“ и намалява разходите за производството⁵⁰. Универсалността обаче има и неудобства, по-специално поради положението, в която би поставила някои местни кредитори, най-вече когато са отдалечени и разполагат с по-малко средства от други кредитори, за да водят дело в държава членка, различна от тази, в която са установени. Въпреки това глобалните предимства на универсалния модел говорят сами за себе си, по-специално когато се отчете същинската цел на всяко производство по несъстоятелност: оздравяване на предприятието и обезпечаване на задълженията. Очевидното намаление на разходите, до което води централизирането на всички процедури, е решаващото съображение за направения с Регламент № 1346/2000 принципен избор в полза на универсалното международно производство по несъстоятелност⁵¹.

61. Има известни съмнения относно икономическия интерес от отделяне на

47 — Освен Регламент № 1346/2000 тази система включва Директива 2001/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 март 2001 година относно реорганизирането и ликвидацията на застрахователните дружества (ОВ L 110, стр. 28; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 4, стр. 22), Директива 98/26/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 1998 година относно окончателността на съдебните платажните системи и в системите за съдебни ценни книжа (ОВ L 166, стр. 45; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 3, стр. 33), Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции (ОВ L 125, стр. 5; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 4, стр. 34) и Директива 2002/47/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 юни 2002 година относно финансовите обезпечения (ОВ L 168, стр. 43; Специално издание на български език, 2007 г., глава 10, том 3, стр. 6).

48 — В съображение 8 от Регламент № 1346/2000 се подчертава необходимостта от „подобряването и ускоряването на производствата по несъстоятелност с презгранични последици“. Тази загриженост личи и в съображение 16.

49 — Въпреки това, както изглежда сочи Регламентът, „forum shopping“ не е напълно незаконосъобразна практика. Общностното законодателство се бори срещу избора на съд по опортюнистични подбуди и с цел злоупотреба с права, което е съвсем различно от демонизирането рече на тази практика, която в някои случаи следва да се насърчава. В този смисъл съм се произнесъл в заключението си от 6 септември 2005 г. по дело Staubitz-Schreiber (Решение от 17 януари 2006 г., C-1/04, Recueil, стр. I-701, точки 70—77 от заключението).

50 — Westbrook, J. L., „A Global Solution to Multinational Default“, *Michigan Law Review*, № 98, 2000, p. 2313 sq., и в същия брой: Guzmán, A., „International Bankruptcy: in Defence of Universalism“, p. 2186 sq.

51 — В Решение по дело Staubitz-Schreiber, посочено по-горе, което се отнася до спор във връзка с универсалния характер на правилата за международна компетентност на съдилищата съгласно Регламент № 1346/2000, Съдът възприема тази теория, като посочва, че това правило има за цел „да се избегне практиката страните да бъдат подтиквани да прехвърлят авоари или съдебни производства от една в друга държава членка, за да придобият по-благоприятно правно положение. Тази цел не може да бъде постигната, ако длъжникът може да премести центъра на основните си интереси в друга държава членка в периода между подаването на молбата за откриване на производството по несъстоятелност и постановяването на решението за откриването му, като по този начин определи компетентната юрисдикция и приложимото право. Такова прехвърляне на компетентност също така би било в противоречие с посочената в съображения 2 и 8 от Регламентта цел за ефикасно, подобро и ускорено развитие на презграничните производства, докогато би задължило кредиторите непрекъснато да преследват длъжника там, където той намери за добре да се установи в по-голяма или по-малка степен постоянно, и най-често би се изразявало на практика в удължаване на производството“.

отменителните искиве за целите на несъстоятелността от самото производство по несъстоятелност. Според гръцкото и чешкото правителство⁵² това отделяне би накърнило съществено общия принцип, защитаван от Регламент № 1346/2000, тъй като синдикът би бил длъжен да води дела в различни държави съобразно критериите за международна компетентност на съдилищата съгласно други актове, различни от посочения регламент. Отделянето също така би укрепило нормативните различия, а търговците биха се стремили да намерят най-благоприятния за тях съд, което би попречило на нормалното развитие на производството по несъстоятелност⁵³. Независимо че отделянето дава някои предимства на кредиторите, установени в държавата, в която синдикът води делото, следва да се има предвид *всеобщият* интерес, защитаван в производството по несъстоятелност, който не се свежда до интереса на индивидуалните кредитори, но обхваща и интересите на масата на несъстоятелността и съвкупността от задълженията⁵⁴.

62. Въпреки това има случаи, в които универсалият модел изглежда неудовлетворителен. Например положенията, в които има извънобщностен елемент, при които намалява гаранцията, че решението, постановено в държавата членка, в която е образувано производството, ще бъде признато в трета държава, където се

намира имуществото на длъжника. Нещо повече, централизирането на компетентността за производството по несъстоятелност невинаги намалява разходите, тъй като в някои случаи би било за предпочитане искивете да се разглеждат в държавата членка по местонахождението на имуществото, за да не се губят време и средства в процедура за признаване и изпълнение.

63. Предвид гореизложеното е подходящо да приемем по-нюансиран подход към универсалността на Регламент № 1346/2000 по отношение на отменителните искиве за целите на несъстоятелността.

4. Компетентността по Регламент № 1346/2000: алтернативна или изключителна?

64. Общностната уредба на несъстоятелността съдържа множество правила от различно естество относно компетентността на съдилищата. Текстове на тези норми сочат, че за откриването, провеждането и приключването на производството, както и за искивете, които пряко произтичат от това производство, е предвидена *изключителна* компетентност. За сметка на това обезпечителните мерки са в режим на *алтернативна* компетентност.

52 — Раздел IV, точки 2 и 3 от становището на гръцкото правителство и раздел 4.2, точка 16 от становището на чешкото правителство.

53 — Решение по дело Staubitz-Schreiber, посочено по-горе, точка 28.

54 — Въпреки че съществуват и противоположни схващания за несъстоятелността, някои ликвидационни, други консервативни, аз приемам становището на онази част от доктрината, според която тези два възгледа имат общ знаменател, а именно „постигането на идеала за правосъдие“, както посочва *Bernjo Gutiérrez, N., Créditos y quiebra*. Civitas, Madrid, 2002, 467—468.

65. Особеностите на отменителните иски за целите на несъстоятелността налагат компетентността на съдилищата по тях да не бъде винаги изключителна. Както подчертават някои автори, става дума за *относително изключителна* компетентност, която следва да се разглежда като привилегия на синдика⁵⁵. Съгласен съм с тези, които изтъкват, че с предявяването на отменителен иск при несъстоятелност синдикът упражнява предоставено му правомощие. Следователно единствено той може да направи необходимите постъпки в рамките на производството, за да защити масата на несъстоятелността.

66. Това твърдение се основава на член 18, параграф 2 от Регламент № 1346/2000, според който синдикът може „във всяка [...] държава членка да се позове по съдебен или извънсъдебен ред на факта, че движимо имущество е прехвърлено от територията на държавата на образуване на производството на територията на тази друга държава членка след образуването на производството по несъстоятелност“⁵⁶. По-нататък тази разпоредба му дава правото „да завежда всякакви отменителни иски, които защитават интересите на кредиторите“, като логично се предполага, че тази стъпка може да бъде предприета „във всяка [...] държава членка“, както е посочено в първата част на разпоредбата⁵⁷.

55 — Virgós, M. et Garcimartín, F., op. cit., 69—71.

56 — Курсивът е мой.

57 — Pannep, K., op. cit., 329—330, както и доклад „Virgós/Schmit“, точка 167 и сл.

67. Същият извод следва и от член 25, параграф 1, втора алинея от Регламент № 1346/2000. Този член, който включва разпоредби относно признаването и изпълнението на решенията, създава задължение за признаване на „съдебни решения, които произтичат пряко от производството по несъстоятелност, и които са тясно свързани с него, дори ако са постановени от друг съд“⁵⁸. Следователно Регламентът приема, че решенията по отменителен иск за целите на несъстоятелността може да се постановяват или от съда, сезиран с производството по несъстоятелност, или от друг съд, независимо дали се намира в същата или друга държава членка.

68. Това право на синдика е в съответствие с изпълняваните от него задачи в производството по несъстоятелност. Член 2, буква б) от Регламент № 1346/2000 го определя като това „лице или орган, чиято функция е да управлява или да осребри масата на несъстоятелността, или да ръководи управлението на дейността [на длъжника]“. Правомощията и задълженията на синдика са различни в различните държави членки, но най-общо се характеризират с монопол върху основните стъпки в цялото производство по несъстоятелност. Той защитава масата на несъстоятелността и *par conditio creditorum* и е инициатор за конкордат или оздравителен план, който да позволи на предприятието да излезе от кризата. В рамките на стратегическите решения, които трябва да вземе, той трябва да избира между множество съдилища при упражняване на правото си на иск във връзка със защитата на масата на несъстоятелността.

58 — Курсивът е мой.

В — Извод

69. При тези условия считам, че в съответствие с член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 юрисдикцията на държавата членка, която е сезирана с производството по несъстоятелност, е компетентна да разгледа отменителен иск, свързан с несъстоятелността, заведен срещу ответник с местожителство или седалище в друга държава членка. Доколкото става дума за относително изключителна компетентност, синдикът може да избира съда, който в зависимост от връзката с оспореното разпоредително действие е най-подходящ с оглед на защитата на масата на несъстоятелността.

VI — Вторият преюдициален въпрос

70. Вторият преюдициален въпрос на запитващата юрисдикция е поставен при условие, че Съдът отговори отрицателно на първия преюдициален въпрос, и следователно с оглед на разрешението, което предлагам по първия въпрос, вторият не следва да бъде разглеждан.

71. Въпреки това, в случай че Съдът реши да не приеме предложеното от мен разрешение, би следвало да прибегнем към принципа за отсъствие на празноти между Регламент № 44/2001 и Регламент № 1346/2000. В съответствие с този принцип и принципа за съгласуваност на

общностния правен ред правилата за компетентността, приложими към отменителните иски при несъстоятелност с общностен обхват, би следвало да се намират в тези актове. Ако Съдът намери, че член 3, параграф 1 от Регламент № 1346/2000 не се прилага спрямо този вид иски, тогава би следвало да се прилага Регламент № 44/2001 и предвидените в него правила относно международната компетентност на съдилищата.

72. Такова разрешение не е най-желателното, тъй като би означавало, че изводите от Решение по дело Gourdain трябва да се считат за неприложими след приемането на Регламент № 1346/2000. В такъв случай Съдът би следвало да разработи съгласувана и всеобхватна съдебна практика, която да предлага убедителна алтернатива на изводите, изложени в Решение по дело Gourdain⁵⁹.

73. Другата възможност, а именно националните стълкновителни норми да определят критериите за международна компетентност на съдилищата, би противоречала на изискването за полезно действие на двата регламента, както посочвам в точка 53 от настоящото заключение.

⁵⁹ — Излишно е да добавям, че в случай на отклоняване от съдебната практика от дело Gourdain би било логично Съдът да разгледа настоящото дело в голям състав.

74. В подкрепа на моето предложение са тежките последици, до които би довел отрицателният отговор на първия преюдициален въпрос, тъй като става дума за *reductio ad absurdum*. Ето защо категорично настоявам на изложените от мен доводи по първия въпрос на запитващата юрисдикция.

VII — Заключение

75. Предвид гореизложените съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от *Bundesgerichtshof* преюдициални въпроси по следния начин:

„Член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност следва да се тълкува в смисъл, че сезираната с производството по несъстоятелност юрисдикция на държавата членка е компетентна да разгледа отменителен иск, свързан с несъстоятелността, срещу ответник с местожителство или седалище в друга държава членка.“